

3

NOVA MIA

ISSN 2217-5628

9 772217 562008 >

150 din.

BROJ 370 31. V 2018.

Marksizam

Opijum za elitu

Izbori u DS

**Sedmi predsednik
ili prva predsednica**

**1968. u Nemačkoj,
50 godina kasnije**

**“A gde je
revolucija,
stoko?”**

SONJA LIHT

**ANTISEMITIZAM
JE STANJE SVESTI**

U Evropi se svira,

Beograđanka rođenjem i obrazovanjem, a Njujorčanka senzibilitetom, pijanistkinja Jasna Popović dobro je poznata po inovativnim, inspirativnim i tehnički perfektnim nastupima u umetničkim krugovima grada koji nikad ne spava, kao i po svojim aktivnostima u dijaspori. Na njenu inicijativu, a u saradnji sa umetničkom direktorkom dvorane *Kolarčevog narodnog univerziteta* Mirjanom Lazarević, u nekoliko prošlih godina održani su *Koncerti za Kolarac* u Njujorku, Vašingtonu, Bostonu, Majamiju, Londonu, Parizu i Moskvi, sa ciljem da se ovoj elitnoj koncertnoj sali kupi novi *Stenvej* klavir. Jasna Popović je i tada, ali i u okviru svog redovnog repertoara na brojnim nastupima, predstavljala Srbiju i njeno muzičko stvaralaštvo, a ove jeseni će to ponovo učiniti u velikom stilu. Tačnije, u Velikoj sali *Karnegi hola*.

Upravo je potvrđeno da ste dobili sponzorstvo od Ministarstva spoljnih poslova za projekat *Zvuci Srbije*. U pitanju je muzički nastup koji će se održati 24. septembra u *Karnegi holu* u Njujorku, i koji će na vrlo upečatljiv način predstaviti Srbiju. Objasnite kratko o čemu se radi. Šta je to što ovaj nastup čini jedinstvenim?

U Njujorku u *Karnegi holu* održala sam pre desetak godina koncert pod nazivom *Između Istoka i Zapada*, na kojem sam predstavila našu klasičnu muziku. Mimo njihovih očekivanja, koncert je bio rasprodat. Iskoristila sam priliku da pozovem mnoge pripadnike američke stručne javnosti i da im predstavim naše kulturno nasleđe, kao i izvrsnog Vasilija Mokranjca. Još tada sam pomislila kako bi bilo dobro da se njujorškoj publici predstavi srpska muzika, ali u jednom širem obliku, tako da smo se odlučili da će ovog puta na programu, pored klasičnih dela, biti duhovna,

Pijanistkinja koja je na brojnim nastupima predstavljala Srbiju i njeno muzičko stvaralaštvo, ove jeseni to će ponovo učiniti u velikom stilu. Zvuci Srbije čuće se u *Karnegi holu*

Razgovarala: **Marija Šajkaš**

džez i tradicionalna muzika.

Posebno zanimljivo biće videti i čuti ansambl *Rosa*. Iza ovog naziva krije se jedan vrlo poseban vokalni sastav?

Da, to su naše etno pevačice. Ideja projekta je da se svetu predstave pre svega umetnici koji stvaraju u Americi negujući zvuke Srbije. *Rosa* je ženski ansambl sastavljen od devojaka koje su na fakultetu *Berkli* završile džez. Ansambl vodi Aleksandra Denda, a ostale članice su iz drugih zemalja, od Amerike

do Italije. One pevaju specifičnu, etno, grlenu muziku. Svoje učešće dosad su potvrdili naš poznati džez par Alma i Rale Mičić, kao i pijanista Đorđe Nešić, a za druge još moramo da sačekamo da potvrde, pa ćemo i to objaviti. Uglavnom, biće to nešto kao put kroz vreme i zvukove Srbije. Moram da kažem i da ovog projekta ne bi bilo bez pomoći konzulata u Njujorku, kao i ljudi iz *Uprave za dijasporu* iz Ministarstva inostranih poslova, koji su imali sluha da nas prepoznaju i podrže.

Projekat na kojem trenutno radite, *Around Piano World (Oko klavirskog sveta)* privlači pažnju američke muzičke javnosti, ali i kompozitora širom sveta?

Sve je nastalo iz moje želje da sviram nove kompozicije. Na *Fejsbuk* sam stavila objavu da kompozitori mogu da mi pošalju svoje nove, kratke kompozicije i da ću ih ja premijerno izvesti u Njujorku. Tako je počelo i brzo su počeli da me kontaktiraju muzičari sa svih strana. Lako je dobiti klavirske kompozicije iz Italije ili Francuske, ali iz Andore, Angole ili Nigerije, gde klavir nije glavni instrument, nije bilo tako lako. Upravo iz tog razloga ovo mi se činilo interesantno i bio mi je izazov da ih naučim i javno izvedem. Zasad imam kompozicije iz 30 zemalja, i tu sam zamrzla konkurs za kompozitore dok ne odradim sve već dobijene kompozicije. I opet moram da se zahvalim ljudima i institucijama koji podržavaju umetnost. Konkretno, ovog projekta ne bi bilo bez podrške Džoa Patriča, koji je producent i muzički snimatelj i vlasnik studija *Patrych Sound Studio*.

Ovaj projekat mi je proširio vidike i spojio sa veoma interesantnim i kreativnim ljudima iz čitavog sveta. Upravo sam dobila poziv od *Nacionalne televizije Andora*, u kojem mi traže odobrenje da koriste moj snimak kompozicije iz Andore.

Mocart vs. Bijonse

Paralelno s pijanističkom karijerom bavite se i edukacijom. Često radite sa decom koja se tek upoznaju s klavirom. Primetili ste ipak da ima razlike u tome kako na vežbanje reaguju različite nacije?

Ima razlike u mentalitetu i načinu kako sve te kulture usmeravaju i obrazuju svoju decu. Amerikanci žele da sve nauče kroz igru, a klavir im je bitan za obrazovanje iako u mnogo slučajeva nemaju nameru ozbiljno da se bave muzikom. Rusi su otporni na svaku kritiku, dok Kinezi gledaju u roditelje koji pišu svaku reč koju kažem. Ali, dok su mi kulturološke razlike bile jasne, dugo mi je trebalo da prihvatim klasne razlike u jednom gradu. Na primer, deci iz delova Bronksa, gde ima mnogo siromašne dece, Betoven i Mocart apsolutno ništa nisu značili, pa smo pričali o muzici i učili note kroz pesme Bijonse i Rijane. Preko njih smo na kraju došli i do Mocarta. Na *Park aveniji* je malo drugačija situacija. Dostupni su im odlični uslovi za rad i samim tim predavanja su mnogo olakšana. Deca imaju koncertne klavire kod kuće i mogu potpuno da se posvete muzici ako to žele.

u Americi posluje

JASNA POPOVIĆ:
U Njujorku sam prvi put iskusila koliko je moj muzički svet mali i samo delić svega što se dešava oko mene

Ko predstavlja Srbiju u *Oko klavirskog sveta*?

Danijela Kandilari je predstavnik Srbije. Rođena je u Novom Sadu, a živi ovde, u Njujorku.

A odakle vi u Njujorku? Akademiju ste završili u Nemačkoj, u Minhenu?

Pre toga je bila muzička škola *Mokranjac*. Od šeste godine. Mada sam tek sa 12 počela ozbiljno da vežbam. Tada mi je klavir postao nešto specijalno. Posle sam shvatila da i drugi pijanisti imaju slično iskustvo zato što nam se, pretpostavljam, u to vreme bude emocije i prava veza sa onim što sviramo. Sa 16 godina sam htela da studiram u Rusiji, ali je moja porodica insistirala da prvo završim srednju školu. Međutim, ja sam ih preduhitрила i završila školu pre roka, pa su me sa 17 godina poslali kod rođake u Minhenu. To je bilo najzgodnije. Pošto moji roditelji nisu muzičari, niko nije znao gde da idem, a sve se dešavalo 1996-97. godine, kada je zemlja bila zatvorena. Sećam se da me je moj otac vozio kolima do Minhena preko Mađarske i Austrije.

U Minhenu sam se upoznala sa Japankom koja me je pitala gde sam se još prijavila, a nama uopšte nije palo na pamet da bismo mogli da se prijavimo u više škola pored Beograda i Minhena! Tek tada sam shvatila da je *Minhenska muzička akademija* stvarno jaka. Od prijavljenih kandidata iz celog sveta koji su te godine izašli na audiciju primili su samo nas troje. U Minhenu sam, pored umetničkih studija, završila i studije za pedagoga. Inače, nemačke škole muzike i, uopšte, evropske, ne mogu da se porede sa Amerikom. Tamo država finansira škole i veoma su tradicionalno opredeljeni. Morali smo svi da naučimo kako se pre svega sviraju Bah, Mocart i Betoven.

Kako biste, dakle, uporedili odnos prema klasičnoj muzici u Evropi i Americi?

Uopšteno govoreći, u Evropi je fokus na onome kako sviraš, dok je u Americi fokus na poslovnoj strani. Mislim da je idealno da se prođe kroz oba iskustva kako bi se dobila kompletna slika. Ima mnogo sjajnih pijanista, ali druga strana posla je i te kako bitna da biste preživeli jaku konkurenciju.

Ipak ste se odlučili da dođete u Ameriku?

Ali to nije bila jasna odluka. Kad sam se iz Nemačke vratila u Srbiju, mislila sam da je to zauvek. Međutim, šest meseci nakon povratka prijavila sam se na festival klavira u Njujorku, i oni su prihvatili moj program. U Njujorku sam prvi put iskusila koliko je moj muzički svet mali i samo delić svega što se dešava oko mene. Uzela sam master klas kod Nine Lečuk, čuvene Ruske pijanistkinje i profesorke. Ona me je, u stvari, navela na studije u Americi. Zbog života u Srbiji i Nemačkoj bilo mi je lako da se sna-

dem u Njujorku, a moja karijera je ubrzo otišla nekim drugim tokom. Dok sam bila u Nemačkoj, uglavnom sam svirala u Italiji i okolnim zemljama. Ovde su mu se otvorili koncerti i po Aziji, Južnoj i celoj Severnoj Americi. A to je otvorilo vrata moje omiljene sale, Velike sale *Karnegi hola*.

Osim *Karnegi hola*, svirali ste u *Kenedi centru u Vašingtonu*, u *Ujedinjenim nacijama*, u *Linkoln centru*... Sve do beogradskog *Kolarca*? Kakvo je iskustvo svirati na *Kolarcu* u poređenju sa ostalim salama i publikom?

U suštini, jednako. Naš *Kolarac* je ekvivalent *Karnegi hola*. Mnogi koncerti se održe i tamo i ovde. Jedina je, naravno, razlika u finansijskim sredstvima. Oni imaju mogućnosti da neprestano dovode najbolje orkestre u svetu.

Što se tiče prijema publike, naši ljudi su mnogo emotivniji u reakcijama. U Americi sam nedavno

imala tri koncerta u jednoj nedelji. Prvo u Njujorku, pa u Vašingtonu, pa u Los Anđelesu. U Njujorku je publika užurbana, svi dolaze u poslednjem momentu, ali su jako srdačni. U Vašingtonu su svi na vreme stigli, ali je bilo prilično teško iako mi u početku nije bilo jasno zašto. Posle sam shvatila da su u publici bile uglavnom diplomate. Oni pokazuju emocije na drugačiji način i tek na kraju koncerta osetite da li im se svideo koncert ili ne. Što se tiče Los Anđelesa, publika je došla sat vremena ranije pred koncert da pročaskaju i popiju čašu vina. Oni su se baš radovali i bili su veseli i opušteni.

Što se naše publike tiče, ja sam veoma vezana za Beograd i Srbiju. Imam mnogo prijatelja i čitava familija mi je tamo, i ti koncerti su obično veoma emotivni za mene. Uvek se neko od rodbine ili prijatelja rasplače na koncertu, tako da su mi koncerti u Beogradu posebno dragi. 🇷🇸

Elvisov bicikl na izložbi u Beču

U okviru različitih manifestacija kojima se u Beču obeležava 200 godina od nastanka bicikla postavljena je multimedijalna izložba *Radost vožnje biciklom* u naselju Nordbahnhof u drugom okrugu na kojoj će biti prikazano 50 različitih bicikala. Najzanimljiviji eksponat je crveni bicikl kralja rokenrola, Elvisa Prislija. Njegov bicikl je model iz 1948. koji je Elvis vozio sa trinaest godina. Elvisov bicikl je izložen pored bicikala drugih poznatih ličnosti kao što su pisac Tomas Bernhard, legendarni vozač Hugo Koblet i mnogi drugi.

Kiše, snegovi, suše i pomor konja zapravo su doveli do pojave bicikla 1816. Izumitelj bicikla, Karl Drez iz Manhajma, u junu 1817. na putu dugom trinaest kilometara izveo je svoju prvu dvočasovnu vožnju biciklom. Dizajner bicikli, Štefan Štajner, smatra da se ovo prevozno sredstvo nije mnogo izmenilo do danas. Iako je prošlo više od dvesta godina od ovog izuma, bicikl i dalje ima gotovo isti razmak između točkova: 1,2 metra. "Osim u načinu na koji se pokreće, Drezov bicikl od pre dvesta godina malo se razlikuje od današnjih bicikala, što svedoči o preciznosti njegovog izuma", rekao je Štajner. Krajem 19. veka bicikl stiće veliku popularnost u Beču. Oko 1880. otvaraju se prva biciklistička udruženja, a 1894. održava se prvo takmičenje u biciklizmu. U početku je vožnja biciklom bila rekreativna aktivnost i odvijala se uglavnom na seoskim putevima da bi vremenom ovo prevozno sredstvo postalo sve učestalije u saobraćaju. Pravila za njegovo korišćenje bila su stroga. Bicikl se vozio samo uz položen test vožnje, registarsku oznaku i nošenje pištaljke. Već 1896. Beč je imao više od dvanaest hiljada registrovanih biciklista. Naredne godine bicikl je priznat za pu-

FOTO: © 2017 NORDBAHN-HALLE

nopravno saobraćajno sredstvo i dozvoljena je vožnja biciklom bez registarske oznake.

Zbog strogih pravila u odevanju koja su za njih važila, vožnja biciklom za žene bila je znatno otežana. Istoričar Bernhard Hahlajtner i autor knjige *Motor sam ja. 200 godina vožnje bicikla u Beču*, smatra da je tek pojava širokih pantalona oslobodila žene sportskog korseta. Hahlajtner kaže da je "političarka i vođa sindikata, Ana Bošek, bila jedna od žena koja se borila protiv pravila da žene moraju da nose isključivo suknju".

Izložba i ostale manifestacije u okviru multimedijalne izložbe biće otvorene do 3. juna. 🇷🇸 *EuroComm*